

6. Ковязіна К. О. Практичне застосування концепції соціального капіталу на пострадянському просторі / К. О. Ковязіна // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. – 2011. – Вип. 5. – С.33-37.
 7. Шкаратан О. И. Этакратизм и российская социетальная система / Щ. И. Шкаратан // Общественные науки и современность. – 2004. – №4.
 8. Закон України Про державну службу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>
 9. Robert, D. Putnam Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community [Text] / Robert D. Putnam. – N.-Y. : Simon and Schuster, 2000. – 541 p.
 10. Українське суспільства 1992 - 2010. Соціологічний моніторинг [Електронний ресурс] / За ред. д.е.н. В.М.Ворони, д.соц.н. М.О.Шульги. – К.: ІС НАНУ, 2010. - 636 с. – С. 488. - Режим доступу : http://i-soc.com.ua/institute/smonit_2010.pdf
 11. Демків О. Концепція групового соціального капіталу та її адаптація до вітчизняних умов / О. Демків // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – № 4.
 12. Бова А. Соціальний капітал українського суспільства / А. Бова // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Харків, 2003. – 632 с.
 13. Левцун О. Соціальний капітал: разом нас багато... [Електронний ресурс] / О. Левцун // Диалог.UA від 2 липня 2008 року. – Режим доступу : http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=13270
- Степаненко В. Соціальний капітал у соціологічній перспективі: теоретико-методологічні аспекти дослідження / В. Степаненко // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – №2.

УДК 159.947.5

Шелестун К.Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка факультет соціології, аспірантка

ПОТЕНЦІАЛ МОЛОДИХ НАУКОЛВЦІВ У РОЗБУДОВІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Розвиток країни багато у чому залежить від ступеню розвитку її наукового потенціалу, від того, на скільки розвиток науки та досліджень є пріоритетними цілями держави. Однак, не тільки об'єктивні фактори визначають вектор розвитку країни, але й окремі суб'єкти, такі як науковці, саме від їх ціннісних орієнтацій на розвиток науки та досліджень залежить розвиток наукового потенціалу країни.

Ключові слова: науковий потенціал, молодий науковець, суб'єкт науки, мотиви професійної діяльності, ціннісні орієнтації, публікаційна активність.

Развитие страны во многом зависит от степени развития ее научного потенциала, от того, насколько развитие науки и исследований являются приоритетными целями государства. Однако, не только объективные факторы определяют вектор развития страны, но и отдельные субъекты, такие как ученые, именно от их ценностных ориентаций на развитие науки и исследований зависит развитие научного потенциала страны.

Ключевые слова: научный потенциал, молодой ученый, субъект науки, мотивы профессиональной деятельности, ценностные ориентации, публикационная активность.

Abstract: Developing of country in many cases depends on scientist's potential, on how the development of science and research are priority objectives of the state. However, not only objective factors determine the vector of development, but some actors such as scientists, that their values on the development of science and research depend on the development of scientific potential.

Keywords: *scientific potential, a young scientist, the subject of science, profession motives, values, publikatsiyna activity.*

Актуальність. Сьогодні в суспільстві та в наукових колах посилюється хвилювання з приводу руйнації потенціалу вітчизняної науки, поганим її фінансуванням і в зв'язку з цим відхід молодих співробітників університетів та викладачів вузів в інші сфери зайнятості. В Україні за останні роки чисельність науковців зайнятих в наукових установах та організаціях, згідно офіційної статистики скоротилась в 2,3 рази, чисельність докторів та кандидатів наук в 2,5 рази. В зв'язку з цим з'являється проблема старіння кадрів і збільшення середнього віку науковців. Небажання молодих науковців заповнити наукові ніші суспільства пояснюється витісненням науки з числа державних пріоритетів. Що стосується розвинених європейських та західних країн, то розвиток науки та досліджень є пріоритетним напрямком цих держав, їх наукова та дослідницька діяльність відповідає світовим соціально-економічним викликам. В Україні ж наука, особливо прикладна, відокремлена від реального сектора економіки, головним чином підпорядковується державі, тобто 71,1% організацій є державними і таке співвідношення не змінюється з 1995 року.

Науковий потенціал країни формується перш за все на суб'єктивному рівні, на рівні самих науковців. Саме від них залежить рівень та результативність науки, її авторитет і той вплив, який вона здійснює на суспільство в цілому. Зміна політичних та соціально-економічних відносин, духовного клімату держави, переоцінка ідеологічних та багатьох культурних цінностей роблять досить актуальним вивчення наукового потенціалу саме молодих науковців як основного ресурсу розвитку суспільства. Саме молоде покоління науковців є більш мобільними і соціально активними, є більш відчутним та швидше адаптується до соціально-економічних змін держави, ніж старше покоління науковців.

Що стосується досліджень, присвячених проблематиці вивчення суб'єктивної (ціннісної) складової наукового потенціалу, немає ґрунтовних праць, в яких би приділялась увага його ціннісно-орієнтаційній складовій. Зокрема, на скільки теоретичні та практичні нароби молодих науковців визнані в межах України та світу. Чи зацікавлена держава та підприємці у висококваліфікованих кадрах з науковою підготовкою, які здатні активно приймати участь у технологічній модернізації країни та на скільки вона стимулює таку активність. На скільки самі молоді науковці зорієнтовані на розвиток та реалізацію власних наукових здібностей. Від рівня їх кваліфікації, готовності до нововведень, здатності до саморозвитку та творчої реалізації безпосередньо залежатиме результативність науки та технологій та ефективність інноваційної діяльності країни.

З переходом від індустріального до постіндустріального суспільства відбувається соціальне реструктурування суспільства і збільшення прошарку інтелігенції, професіоналів та „технічного класу”. В такому суспільстві зростає роль класу носіїв знання/класу професіоналів (Д.Белл) [1,с.12], робітників знання (О.Тоффлер) [2,с.33], класу інтелектуалів (В.Іноземцев) [3,с.12], пост матеріалістів (Р.Інглетарт) [4,с.46]. З підвищенням ролі теоретичного знання (над емпіричним), постать науковця стає центральною. З'являється нова еліта

– носії теоретичного знання (вчені, математики, економісти і т.д.) та клас професіоналів, визначальними якостями якого є володіння теоретичними знаннями та інформацією, та доступ до них через освіту та кваліфікацію. Цінності, які вони сповідують – пост матеріалістичні, ціллю своєї діяльності ставлять вдосконалення власних можливостей та особистісних якостей, ті, хто не володіє можливостями або здібностями до отримання необхідних знань та інформації, не мають шансу отримати вигідні позиції в структурі суспільних відносин [5, с.33].

Якщо звернутися до джерел з проблематики дослідження наукового потенціалу, то переважна кількість робіт присвячена розвитку економіки знань, динаміці розвитку науки, результатам наукової праці та ринку інновацій. Зокрема, серед українських дослідників можна відзначити Л. Федулову, В. Супрун, Д. Козенкова, Л. Беззубко, Н. Липовська, М. Геєць, В. Семиноженко, М. Згуровський та ін. Українська дослідниця Л. Беззубко, розглядала науковий потенціал виділяючи наступні його складові: внутрішню, ресурсну та результативну. Ресурсна складова виступає плацдармом для формування потенціалу, включаючи в себе матеріально-технічні, інформаційні, фінансові та людські ресурси. Людський ресурс Беззубко визначає як сукупність навичок, знань, умінь, якими володіє людина. Внутрішня складова – так званий „важіль”, який цілеорієнтує суб’єкта, визначає мету та цілі його діяльності. Результативна складова – це є культурний капітал отриманий у вигляді готового продукту, який є наслідком інтелектуальної діяльності та наукових пошуків [6, с.25].

Серед російських дослідників проблемою наукового потенціалу займалися О. Осипова, Я. Рощина, Т.Заславська, М. Юдкевич, І. Назарова, Л. Гохберг, М. Владика, Л. Москвичева, І. Назарова, Ф. Шереги, І.Попова, Є. Бабосова, І. Абаніна, В. Миронов, Е. Майкова та ін. Заславська навела цікаву типологію категорії „потенціал”, виділивши соціально-демографічний, соціально-економічний, соціокультурний та інноваційно-діяльнісний потенціали. Соціально-культурний аспект людського потенціалу відображає освітній та культурний рівень особистості, складність та інтелектуальність її трудової діяльності, соціально-значимі особливості її менталітету, що визначають шанси на життєвий успіх. І.Попова говорить про такі важливі характеристики особистості в про професійній діяльності як *мотиви професійної діяльності, умови та ресурси*, які дозволяють їх реалізувати та *результати* цієї діяльності, які виражаються в успіху або не успіху (повноті реалізації цілей). О. Вишневський⁴ тлумачить людський потенціал в широкому сенсі як сукупність фізичних та духовних сил громадян, які можуть використовуватись для досягнення індивідуальних та суспільних цілей, як інструментальних, так і екзистенціальних, включаючи розширення потенцій людини та можливості її самореалізації. Вважається, що ЮНЕСКО в кінці 60-х років дала перше визначення поняття ”науково-дослідницьким потенціал країни”, під яким розуміється сукупність ресурсів, якими розпоряджається країна для наукових відкриттів, винаходів та технічних новацій, а також для вирішення національних

⁴ Примітка: О. Вишневський – доктор економічних наук Російського Інституту демографії.

та міжнаціональних проблем, які висуває наука та застосування її результатів [7, с.43].

Відповідно до Закону України Про наукову та науково-технічну діяльність, *молодий науковець* – це науковець віком до 35 років, має повну вищу освіту та проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження і отримує наукові та (або) науково-технічні результати [8]. Відповідно до філософського словника, *суб'єктом науки* - є всі особи, які мають вчений ступінь або вчене звання, незалежно від місця та характеру їх роботи; особи, що ведуть науково-дослідну роботу в наукових установах і науково-педагогічну роботу у вищих учбових закладах, незалежно від наявності вченого ступеню або звання [9].

В рамках статті науковий потенціал молодих науковців буде досліджено беручи за основу модель „потрійної спіралі” професора Стенфордського університету Генрі Іцковіца [10]. Виходячи з якої, науковий потенціал буде вивчатися на трьох рівнях, на рівні держави (нормативно-правову та законодавчу базу), бізнесу (фінансування наукових досліджень та розробок, співпраця з науковими установами, патентування наукових відкриттів тощо) та наукових установ (створення умови та стимулювання наукової діяльності). На мікро рівні буде досліджуватись ціннісно-мотиваційна складова на основі моделі культурного капіталу П.Бурдьє:

1) ціннісно-мотиваційні – блок питань, який буде націлений на виявлення ціле-орієнтаційної складової наукової діяльності, що є основною сферою їх професійних інтересів, чим приваблює їх наукова діяльність, мотиви участі в міжнародній науковій кооперації тощо.

2) в якості ресурсної складової буде виступати культурний капітал, який формалізується у вигляді: наявність наукового ступеню та кваліфікаційних відміток; посадових повноважень; наявність необхідних компетенцій, якими повинен володіти сучасний дослідник.

3) результуюча складова – продукти, які отримані науковцем у результаті акумуляції ціннісно-мотиваційної складової та наявних ресурсів, якими він володіє (публікаційна активність, наявність цитувань, практична значимість наукового продукту).

Кількісного аналізу основних структурних компонентів недостатньо для оцінки наукового потенціалу, оскільки простими підрахунками можна охарактеризувати нижчий, простіший рівень науки. Як результат, можна стверджувати, що отримати адекватну характеристику наукового потенціалу можна отримати через єдність якісного та кількісного аналізу його потенціалу. Емпіричну основу статті будуть складати дані Державного комітету статистики України [11], законодавчі та нормативні акти, статистичні та аналітичні матеріали вітчизняних наукових та зарубіжні бази даних. Ціннісно-мотиваційну складову наукового потенціалу молодих науковців буде досліджено на основі даних всеукраїнського опитування „Українська соціологія – Ваша думка” (листопад-грудень 2011 р.), дані опитування громадської думки населення України Інституту соціології НАН України і Центру соціальних та маркетингових досліджень «СОЦІС» (Омнібус) тощо.

Науковий потенціал на рівні держави формується на рівні суспільних інститутів країни. В якості інститутів виступають усталені сфери суспільних взаємодій з приводу виробництва та розповсюдження знань, які регулюються

певними правилами на рівні наукової та інноваційної політики, яка втілена в законодавчій базі, програмах та доповідях, які спрямовані на розвиток основних засад суспільства знання на міжнародному рівні („Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства”, програми ЮНЕСКО), Європейського союзу (Рамкові програми) та України. З огляду на програми європейського союзу (ЄС), проголосивши в 2000 році на саміті в Лісабоні, що в 2010 році Європа стане найбільш конкурентоспроможним суспільством у світі, суспільством знань”, країни ЄС найпершим завданням, яке потрібно виконати для досягнення цієї мети, поставили збільшення до 2010 року частину витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи в середньому по ЄС з 1.9% до 3% ВВП (при цьому підкреслювалось, що *основний внесок у нарощування витрат має зробити приватний сектор, а на державному рівні необхідно забезпечити ефективне стимулювання вкладення коштів у науку*). Варто зауважити, що особливо великими темпами зростають витрати на науку в країнах – аутсайдерах ЄС, що намагаються зменшити відстань від лідерів, та деякими малими країнами Європи, що претендують сьогодні на статус лідерів розбудови знаннєвої економіки (Фінляндія та Ірландія). Так темпи приросту асигнувань на науку після 1995 року становили у Фінляндії – 13.4 %, Португалії – 9.9 %, Ірландії – 8.2 %, Іспанії – 6.9 %. Якщо подивитися на ситуацію в Україні, то невирішеною залишається проблема підвищення ефективності бюджету у сферу науки та наукомістких підприємств. Так з загального фонду Державного бюджету України в 2008 році реально профінансовано трохи більше 40% від загального обсягу передбаченого Міністерством промислової політики на виконання державних програм. З них на загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукомістких технологій – 1%, а Державної програми розвитку техніки та технологій на 2005-2009 рр. – 0,7%, фактично не здійснювалось фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури. В 2008 році обсяги фінансування діяльності підприємств в сфері стандартизації та сертифікації вдвічі перевищують фінансування комплексу програм розвитку високих наукомістких технологій.

Якщо подивитися на дані Держкомстат України, за джерелами фінансування технологічних інновацій, то основними джерелами по фінансуванню технологічних інновацій є власні кошти (організацій, інститутів, підприємств), іноземні інвестори та державний бюджет. Ця статистика свідчить не на користь держави, так фінансування розвитку технологічної інновації в 2009 році відбувалося за власний кошт (5169,4 млн.грн.), 1512,9 млн.грн. – виділялось іноземними інвесторами в розвиток сфери по виробництву інновацій і всього 127 млн.грн. – державним бюджетом. Отже, політична нестабільність держави негативно впливає на економіку України та створює несприятливі умови для формування та реалізації інноваційної діяльності в Україні, інноваційна діяльність підприємства регулюється державними законодавчими актами, але фактично контроль та координація за здійсненням регулювання інноваційних проектів державою слабкі, відсутність власних інвестиційних ресурсів, достатніх для проведення курсу інноваційно–конкурентного розвитку.

Оскільки об’єктом дослідження виступає потенціал молодих науковців, то цікаво було проаналізувати не тільки діяльність та стимулювання державою

розвитку науки та освіти країни, а й безпосередньо його суб'єктивні прояви. Показовим в плані ціннісних орієнтацій науковців є дані всеукраїнського опитування „Українська соціологія – Ваша думка” (листопад-грудень 2011 р.). В якості експертів виступали доктори гуманітарних наук, які на даний момент зайняті в освітніх закладах, академіях або у комерційних дослідницьких центрах. Було виявлено низький рівень залученості української гуманітарної науки у міжнародний науковий простір, на що вказало 68% опитуваних. Що стосується долучення до міжнародної наукової співпраці, то серед українських дослідників привабливими є неформальні стосунки із закордонними колегами та участь у конференціях з частотою декілька разів на рік, на що вказало 60% та 35% опитаних відповідно. Тоді як участь у міжнародних дослідницьких проектах, які є досить ефективними в якості переймання наукового досвіду у розвинених країнах (21% опитуваних) і публікації в міжнародних наукових виданнях ще менш популярними (9% опитуваних). Перешкоджає залученню до наукової діяльності молодих науковців слабе фінансування з боку держави (58% опитуваних), незатребуваність гуманітарних знань владою (55%) та суспільством в цілому (42%). Таке слабе долучення до міжнародної співпраці є критичним для розвитку вітчизняної науки.

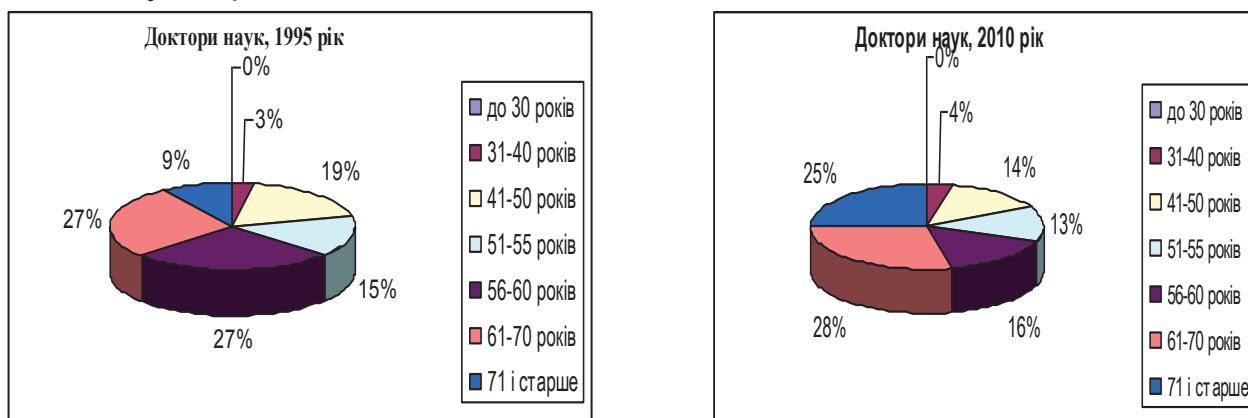
На основі даних опитування громадської думки (Омнібус) за 2010 рік, об'єктом якого виступали масові соціальні групи, які хоч і не включені до виробництва та розповсюдження онтологічних ресурсів суспільства знання, однак на рівні своїх повсякденних практик здатні визначати вектор розвитку суспільства. В порівнянні з розвиненими країнами Заходу, в яких основними факторами досягнення високого соціального становища виступають саме онтологічні ресурси суспільства знання (інтелект, здібності та освіта, як основний інструмент продукування та розповсюдження знань в суспільстві). В нашій країні люди ще не достатньо усвідомили важливість освіти, знання іноземних мов як факторів для досягнення знань та механізмів інтелектуального, культурного та економічного розвитку суспільства та держави. Цінність інтелекту та здібностей є вищою за освіту та іноземні мови, однак матеріалістичні та гедоністичні цінності (як-то гроші та задоволеність життям) все ж випереджають постматеріалістичні. Онтологічні ресурси знання, не є пріоритетними, населення України ще не побачило в них основний ресурс для розвитку особистості та досягнення нею високих соціальних позицій в суспільній ієрархії.

При оцінці ресурсної складової наукового потенціалу, ми звернулися до даних Державного комітету статистики та до «Статистичного щорічника України». За статистичними даними України можна побачити, що кількість докторів наук, які працюють в науці, у період з 1991 по 2008 р. збільшилась лише на 32%, а загалом в економіці – на 65%. У той же час чисельність кандидатів наук, які працюють в науці, у період з 1991 по 2008 р. зменшилась на 61,5%, тоді як в економіці в цілому у період з 1995 по 2008 р. відбулося їх зростання практично на 35%. Останнє свідчить про суттєве зниження зацікавленості науковців, що мають наукові ступені, працювати в наукових установах.

Таблиця 1. Зміна показників перспективності вікового складу дослідників за роками

Показники	2002	2003	2004	2005	2006
Частка (%) дослідників віком до 40 років серед					
- докторів наук	1,45	1,60	1,29	1,20	1,29
- кандидатів наук	17,04	17,23	17,63	19,89	18,47
Частка (%) серед дослідників віком до 40 років осіб, що мають науковий ступінь:					
- доктора наук	0,24	0,27	0,21	0,19	0,21
- кандидата наук	11,81	12,08	11,81	13,32	12,14
Коефіцієнт значущості наукового ступеню					
- доктора наук	0,67	0,67	0,67	0,67	0,67
- кандидата наук	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33

Якщо подивитися на вікову структуру за науковими ступенями - кількість кандидатів наук (у віці до 40 років) в порівнянні з 2002 роком зросла на 1,43 %, тоді як кількість докторів наук, навпаки, зменшилась на 0,16%. Як виявилось, особи, які займаються дослідженнями та розробками переважно мають ступінь кандидата наук і їх відсоток з кожним роком зростає, тоді як кількість докторів серед них не значна і тенденція йде до зменшення. В цілому, при аналізі вікової структури можна побачити деякі позитивні зрушення, які проявляються у збільшенні кількості молодих вчених серед кандидатів наук та частки кандидатів наук серед молодих дослідників.

Діаграма 1. Віковий розподіл докторів наук в 1995 та 2010 роках (дані наведені у %)

Якщо подивитись на дані Діаграми 1 [12,с.321] за віковою структурою проявляється досить негативна тенденція, частка молодих науковців у наймолодшій віковій групі 31-40 рік сама незначна (4% в 2010 році), тоді як доктори наук до 30 років зовсім не представлені. Показовим є те, що за 15 років значно збільшилась частка осіб старших вікових когорт, зокрема осіб у віці 56-60 років та 71 років і старше на 11% та 16% відповідно. Протягом останніх років збільшується частка докторів наук пенсійного віку, яка складає 58,0%, тоді як частка молодих науковців (до 40 років) є досить незначною — 3,7 % (532 особи). Середній вік спеціалістів порівняно з минулим періодом майже не змінився і становить 61 рік. Упродовж 2010 року з числа докторів наук із різних

причин вибуло 677 осіб, у тому числі 55 осіб вийшли на пенсію, 202 померли, 8 осіб виїхали за кордон, 412 вибули з інших причин; 157 осіб змінили місце роботи. За даними НАНУ, в Україні, станом на грудень 2010 рік, налічувалося понад 110 тисяч кандидатів та докторів наук, з яких лише трохи більше 20 тисяч працювало у науково-дослідних установах і вищих школах. Половина докторів наук працює на посадах керівників підприємств, установ, організацій або виробничих та інших основних підрозділів, в т.ч. 30,0% є завідувачами кафедр. Біля 2/3 докторів працювали у вищих навчальних закладах, понад 1/4 — у науково-дослідних інститутах та інших наукових установах; 181 доктор наук (1,3%) — в органах державної влади [11].

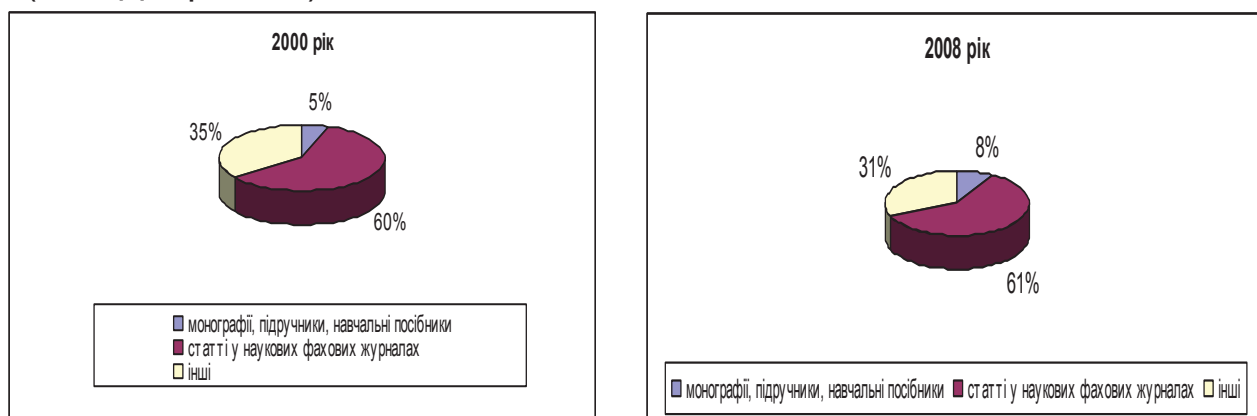
За даними репрезентативного загальноросійського опитування проведеного Центром соціологічних досліджень в 2005 році, середній вік дослідників, які виконують дослідження та розробки складав 48,9 років, середній вік дослідників-кандидатів наук – 53,1 рік, дослідників-докторів наук – 60,9 років, що свідчить про значне старіння кадрів російської науки [13]. В Україні ситуація мало чим відрізняється. Запровадження останнім часом низки державних заходів щодо заохочення молоді до науки, проведення відповідно кадрової політики у наукових організаціях мали позитивний ефект для більшості наукових напрямів, проте не були комплексними та не враховували інтереси самих науковців. Цим можна пояснити віковий розрив кадрового потенціалу науки внаслідок вибуття молодих науковців до інших сфер діяльності та їх міграції. Російська дослідниця І. Попова також відмічає негативні тенденції у галузі науки, пояснюючи це двома причинами – втратою цікавості через не достатнє фінансування та престиж науки з боку молоді та середнього покоління в науці та різке постаріння наукових колективів [14].

Результуючу складову наукового потенціалу ми вимірювали через *публікаційну активність* українських дослідників. Будь-яка успішна наукова й освітня діяльність ведеться в тісній співпраці з колегами всередині країни і за кордоном, вона включає спілкування (як особисте, так і через публікації), а також участь в освітній діяльності для підготовки наступних поколінь дослідників, викладачів і висококласних фахівців. Одним з найважливіших результатів такої діяльності є якісні наукові публікації, вільно доступні колегам для обміну новою інформацією та її критичного осмислення. Саме генерація, доступність та ефективний взаємообмін науковою та освітньою інформацією всередині країни і з зовнішнім світом є ключовими для того, аби стверджувати, що країна має сучасну науку і освіту, потенціал для їх розвитку. Відповідно до даних висвітлених на сайті національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського показник індексу Гірша⁵ станом на 1 жовтня 2009 року становить 113, в той час як Угорщина – 206, Польща – 229, РФ – 287. Якщо подивитись на показник кількості опублікованих статей за галузями знання, то за цим показником Україна має чотири провідні галузі: матеріалознавство (25848) – 18 місця,

⁵ *Примітка:* Індекс Гірша (h-індекс) – кількісна характеристика продуктивності вченого, заснованої на кількості їх публікацій та кількості цитувань цих публікацій. Цей індекс був розроблений, щоб отримати більш адекватну оцінку наукової продуктивності дослідника, ніж можуть дати такі прості характеристики, як загальне число публікацій або загальне число цитувань.

фізика і астрономія (30945) – 21 місце, виробництво (28451) та хімія (15459) – 23 місце. Не може не радувати той факт, що за показником кількості опублікованих статей за галузями знання «хімічні технології» займають 24 місце, «математика» - 30 місце, «науки про навколишнє середовище» - 37 місце серед країн світу. Однак медичні (стоматологія, ветеринарна справа та ветеринарна медицина, сестринська справа) дисципліни значно відстають за цим показником. Якщо дивитись на середній показник публікацій по всім галузям науки, то Україна займає 33 місце серед країн світу за цим показником. Станом на 2007 рік найкращі показники Україна має в тематичній рубриці «Механіка матеріалів», за індексом опублікованих статей (2189) та процитованих статей (2138) займає 9 місце, кількістю цитат (4774) – 19 місце, індекс Гірша – 23 місце. Якщо подивитись на індекс Гірша академічних установ України, НАН України – 59, Інститут теоретичної фізики ім. Боголюбова – 48, Інститут фізіології ім. Боголюбова – 44. Що стосується вищих навчальних закладів, то за кількістю публікацій та кількістю цитувань, 7487 та 15705 відповідно, перше місце займає університет ім. Т.Шевченка, далі Національний університет ім. В. Каразіна (4632 та 11389) та Львівський національний університет ім. І.Франка (2993 та 8074). Серед 100 найбільш цитованих у Scopus науковців - працівників українських інституцій за h-індексом (кількістю публікацій та кількістю цитувань у Scopus) на перше місце вийшов Гут І.Т. (Інститут молекулярної біології і генетики НАН України) – 36, Костюк П.Г. та Криштвль О.О. – 22 (Інститут фізіології ім.О.О.Богомольця) та Тетко І.В. – 21 (Інститут біоорганічної хімії та нафтохімії).

В порівнянні з 2000 роком в Україні можна констатувати деяке покращення. Так, найбільш розповсюдженим типом представлення наукових результатів серед друкованих наукових видань є статті у наукових фахових журналах, так їх відсоток в порівнянні з 2000 роком в 2008 році зріс на 1%, тоді як друкування монографій, підручників та навчальних посібників не достатньо розповсюджено. Однак, спостерігається позитивна тенденція, в порівнянні з 2000 роком, кількість монографій, підручників та навчальних посібників зросла на 3% (див. Діаграма 2).

Діаграма 2. Публікаційна активність в 2000 та 2008 роках (дані наведені у %)

Якщо подивитись на розподіл наукових робіт за секторами наук, найбільша частка у структурному розподілі кількості друкованих робіт належить вузівському сектору і становить 70%, тоді як частка чисельності дослідників

складає лише 10%. Частка кількості дослідників академічного сектору є значною і складає 42%, проте частка публікацій є значно меншою – 20%, а частка прикладної результативності – 22%. Галузевий сектор має найбільшу частку в структурному розподілі виконаних наукових та науково-технічних робіт і становить 66%, чисельність дослідників також значна – 42% в порівнянні з іншими секторами. Даний сектор є найбільшим за фінансовими та кадровими ресурсами та за кількістю наукових та науково-технічних робіт, тому й не дивно, що кількість друкованих видань складає всього 10%. Вузівський сектор є найбільшим сектором науки за публікаційною активністю, однак кадрові та фінансові ресурси тут є не досить вираженими. Академічний сектор займає проміжне місце в структурі розподілу за фінансовими та кадровими ресурсами результативності. Отже, характер діяльності академічних установ та вузівський сектор носить наративний характер, спрямований більш на написання підручників, монографій, статей у фахових виданнях, аніж на практичну спрямованість, впровадження теоретичних здобутків на практиці. Це говорить про відірваність науки та наукових досліджень від економічного сектору та реальних потреб суспільства. За свідченням успішних українських науковців, за наявної системи розподілу коштів навіть багаторазове збільшення коштів не приведе до покращення існуючої ситуації в сфері Української науки, оскільки адміністрація не приділяє уваги вивченню та практичному втіленню передового досвіду зарубіжних науково-дослідницьких закладів. Науковцям просто не вигідно, але в більшій мірі вони і не вміють впроваджувати свої власні теоретичні нароби у виробництві, оскільки держава не створює відповідних умов і від цього не залежить їх заробітна плата та статус закладу в якому працює дослідник.

Висновок. Виходячи з даних державної статистики, в нашій державі немає збалансованої бюджетної політики та відсутність системи обґрунтованих пріоритетів у розвитку промислової політики України. Недостатня кількість великих та важливих проектів та ефективні механізми їх реалізації. Оскільки, наша держава ще не досягнула рівня ЄС в обранні пріоритетних галузей розвитку, тоді залишається покладатися на бізнес. Однак, на бізнес можна було б покластися якщо б в Україні існувало законодавство відносно ринку інтелектуальної власності. Що стосується кваліфікаційного складу населення, за вище наведеними даними можна побачити, що професія науковця втрачає престиж в реаліях українського суспільства, про що свідчить активний перехід докторів наук в економічні галузі країни. Тоді як відсоток кандидатів наук активно зростає. Однак, з огляду на вікову структуру, то кількість молодих науковців (до 40 років), то стримуючими факторами зростання даного коефіцієнту є старіння наявних докторів наук та недостатність притоку молодих кадрів. За останні роки значна чисельність науковців вищої кваліфікації була витіснена із сфери наукової діяльності, при цьому лише невелика частка кандидатів та докторів наук, які залишилися в економіці, займаються безпосередньо науковими дослідженнями і розробками. Переважна частина поповнення спеціалістів з вищою науковою кваліфікацією в Україні не йде в науку, тобто система підготовки таких кадрів практично не працює на зростання кадрового потенціалу нашої країни, причому ця тенденція наростає.

Професія науковця, вочевидь, перестала в нашій країні бути однією з найбільш престижних.

Література

1. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д.Белл / За ред. В.Л.Иноземцева. — М.: Academia, 1999. — 956 с.
2. Тоффлер О. Третья волна / О.Тоффлер. — М.: ООО "Фирма "Издательство АСТ", 1999. — 261с.
3. Иноземцев В. Л. Перспективы постиндустриальной теории в меняющемся мире / В. Иноземцев // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология. — М.:Academia, 1999.
4. Инглехарт Р. Постмодерн: меняющиеся ценности и изменяющиеся общества / Р. Инглехарт // `Полис` (`Политические исследования`). — 1997. — №4.
5. Горошко Е. И. Информационно-коммуникативное общество в гендерном измерении: Монография / Е.Горошко. — Х.: ФЛП Либуркина Л. М., 2009. — 816с.
6. Беззубко Л. Інноваційний потенціал: держава, регіон, галузь, підприємство / Л. Беззубко, С. Захаров, Н. Свєшнікова. — Донецьк, 2008 — 201 с.
7. United Nations Conference on Trade and Development. Information Economy Report 2005. E-Commerce and Development. — N.Y;Geneva: Unated Nations, 2005.
8. Закон України "Про наукову і науково-технічну діяльність" // Освітній портал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/pravo/law_06/> .
9. Некрасов С.И., Некрасова Н.А. Философия науки и техники. [Электронный ресурс]. — Режим доступа: < <http://terme.ru/dictionary/906/word/subekt-nauchnoi-dejatelnosti>>.
10. Etzkowitz, H. у Zhou, C. (2006): "Triple Helix twins: innovation and sustainability", Science and Public Policy, vol. 331.
11. Офіційний сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.
12. Статистичний щорічник України за 2010 рік // Державна служба статистики України. — К.: ТОВ „Август Трейд” 2011. — 560с.
13. Шереги Ф.Э. Наука в России: социологический анализ/ Ф.Э. Шереги, М.Н. Стриханов. — М.: ЦСП, 2006. — 456с.
14. Попова И. Профессиональный статус научных работников – вариации поведения / И.П.Попова– [Електронний ресурс]. Режим доступу: < <http://www.isras.ru/files/File/Socis/12-2001/Popova.pdf> >.

УДК 316.322

Вдовиченко М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка факультет соціології, аспірантка

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ СОЦІАЛІЗАЦІЇ В НАУКОВИХ ПРАЦЯХ Ф.ДЖЕЙМІСОНА.

В статті розкривається специфіка концептуалізації процесу соціалізації в координатах соціально-культурної парадигми постмодерністських досліджень Ф.Джеймисона.

Ключові слова: глобалізація, постмодернізм, культура постмодерну, соціалізація, реіфікація, ідентичність.

В статье раскрывается специфика концептуализации процесса социализации в координатах социально-культурной парадигмы постмодернистских исследований Ф.Джеймисона.

Ключевые слова: глобализация, постмодернизм, культура постмодерна, социализация реификация, идентичность.